

WPROWADZENIE

W procesach rozwoju społeczno-gospodarczego i kulturowego szczególne znaczenie ma określenie możliwości kształtowania rozwoju układów regionalnych i lokalnych. Układy te tworzą często odmienne uwarunkowania lokalizacji i rozwoju różnych podmiotów gospodarczych i sektorów działalności gospodarczej. Stąd ważnym problemem jest dążenie do odpowiedzi na pytanie, w jakim stopniu uwarunkowania tego typu oddziałują na kierunki przemian zarówno podmiotów gospodarczych, jak i różnych sektorów działalności gospodarczej. Do tego nurtu badawczego nawiązują prace poszczególnych autorów. Zmierzają one do przedstawienia prawidłowości w zakresie rozwoju wybranych sektorów.

Przyjmując ewolucyjny charakter rynku pracy, zaprezentowano nową koncepcję analizy zmian rynku pracy, struktury sektorowej zatrudnienia w krajach Unii Europejskiej w latach 2008–2017. Na szczególne podkreślenie zasługuje wykorzystanie niestandardowego zestawu cech, które obrazują wskaźniki miar zmienności i podobieństwa struktur sektorowych analizowanych krajów (M. Markowska, A. Sokołowski).

W okresie wkraczania w informacyjną fazę rozwoju, w której podstawową bazę ekonomiczną stanowi nauka, a gospodarka opiera się na wiedzy, ważnym problemem jest kształcenie, doksztalcanie i doskonalenie pracowników, które umożliwi zwiększenie poziomu innowacyjności gospodarek krajów Unii Europejskiej. Omówiono różne metody kształcenia w postaci szkoleń oraz kursów pozwalających na uzyskanie nowych i podnoszenie dotychczasowych kwalifikacji niezbędnych dla rozwoju określonej firmy czy instytucji (G. Węgrzyn).

Współcześnie coraz większą rolę odgrywają nowe sektory przemysłowe, czego wyrazem jest rozwój sektora fonograficznego, oferujące różnego rodzaju dobra kulturowe. Stąd ważnym zagadnieniem wydaje się problematyka trwałości konkurencyjnej reprezentujących je podmiotów gospodarczych, co zilustrowano w krajach Grupy Wyszehradzkiej (Z. Michalik). Poszczególne kraje w różnym stopniu zareagowały na kryzys ekonomiczny, na co wskazują badania dotyczące odporności miast pełniących funkcje kontrolno-zarządcze w krajach Europy Środkowej (P. Raźniak, S. Dorocki, A. Winiarczyk-Raźniak). Na procesy przemian układów przestrzennych znaczący wpływ wywiera potencjał społeczno-gospodarczy i kulturowy miast, które z reguły wpływają na kształtowanie układów regionalnych i krajowych. Nawiązuje do tego przegląd różnorodnych wskaźników odnoszących się do rynku pracy, poziomu przedsiębiorczości, struktury ekonomicznej, poziomu innowacyjności, w oparciu o które określono kondycję ekonomiczną miast (K. Gwosdz, G. Micek, A. Sobala-Gwosdz, A. Świągost).

W okresie zmian systemu gospodarowania w przestrzeni krajowej tworzone są różne strefy rozwoju ekonomicznego, w których stwarzane są możliwości lokalizacji nowych podmiotów gospodarczych, wpływające w zasadniczym stopniu na bazę ekonomiczną układów lokalnych. Wskazują na to badania dotyczące lokalizacji nowych firm i ich funkcji w strefie gospodarczej w Wilkowicach (M. Tkocz). W procesach przemian

układów lokalnych obserwujemy częste zmiany ich funkcji gospodarczej. Wskazuje na to analiza zmian funkcji gospodarczych z rolniczej poprzez funkcję rolniczo-usługową do funkcji usługowej w zakresie turystyki (D. Szostak).

Poważnym problemem w gospodarowaniu w skali układów lokalnych są antropogeniczne przekształcenia ukształtowania powierzchni terenu powstające podczas podziemnej eksploatacji górniczej, które wpływają na tworzenie zwałowisk skał płonnych. Wymagają one racjonalnego wykorzystania w strategiach lokalnych, w celu podniesienia ich atrakcyjności gospodarczej (D. Tyrna, Ł. Gawor, M. Marcisz, P. Dolnicki).

Światowe tendencje przemian społeczno-gospodarczych i politycznych wpływają na zmiany gospodarowania w wielu krajach. Przykładem tego są inwestycje zagraniczne umożliwiające rozwój gospodarczy Syberii (N. Sysoeva), a także przemiany gospodarcze obszarów przygranicznych Rosji i Kazachstanu (A. Burnasov, M. Ilyushkina, Y. Kovalev, A. Stepanov, G. Nyussupova).

W procesie rozwoju gospodarczego pojawia się wiele zjawisk negatywnie wpływających na rozwój gospodarczy i sytuację budżetową poszczególnych krajów. Wynikają one z niedoskonałości instrumentów finansowych danego kraju oraz stwarzanych możliwości w otoczeniu międzynarodowym. Wskazują na to funkcjonujące w przestrzeni światowej raje podatkowe, do których przedsiębiorstwa wyprowadzają część dochodów, co umożliwia obniżenie należności podatkowych (J. Pach).

Należy podkreślić, że przedstawione prace ilustrują różne aspekty uwarunkowań rozwoju regionalnego i lokalnego. Ta aktualna problematyka badawcza wymaga dalszego pogłębiania celem doskonalenia strategii działalności firm oraz układów regionalnych i lokalnych.

Zbigniew Ziolo, Wioletta Kilar